

W Y M A G A N I A E D U K A C Y J N E
Z P R Z E D M I O T U W I E D Z A O S P O Ł E C Z E Ń S T W I E
w K A T O L I C K I M G I M N A Z J U M i m . Ś w . S T A N I S Ł A W A K O S T K I w K I E L C A C H

PODSTAWA PRAWNA DO OPRACOWANIA PRZEDMIOTOWEGO SYSTEMU OCENIANIA

- Rozporządzenia MEN z dnia 30 kwietnia 2007 r. (Dz.U. 2007 nr 83 poz. 562 z póź. zm.)
- Wewnątrzszkolny system oceniania
- Podstawa programowa dla gimnazjum

CELE OCENIANIA Z PREDMIOTU WIEDZA i SPOŁECZEŃSTWO

- Informowanie ucznia o stopniu opanowania wiedzy i umiejętności
- Informowanie rodziców o postępach w nauce dziecka
- Motywacja ucznia do dalszej pracy
- Rozwijanie zainteresowań historycznych ucznia

FORMY OCENIANIA I SPRAWDZANIA WIEDZY I UMIĘTNOŚCI UCZNI

Wiedza i umiejętności ucznia mogą zostać oceniane poprzez :

- prace pisemne { kartkówki, sprawdziany, testy }
- odpowiedzi ustne
- pracę ucznia na lekcji – aktywność w czasie lekcji
- pracę ucznia w domu – zadania domowe
- estetykę prowadzenia zeszytu przedmiotowego
- pracę z tekstem źródłowym

- wykonanie dodatkowych zadań np. pomocy dydaktycznych, projektów
- „prasówka”
- Prace pisemne – sprawdziany i testy są obowiązkowe.
- Test obejmuje jeden dział programowy. Jeżeli dział jest obszerny uczniowie mogą napisać pracę po zrealizowaniu jego części.
- Test jest zapowiedziany co najmniej na dwa tygodnie wcześniej i omówiony jest zakres oraz kryteria wymagań. W czasie semestru przewidziane są co najmniej dwa testy.
Czas trwania testu – 1 godzina lekcyjna.
- Sprawdziany zapowiadane są z tygodniowym wyprzedzeniem i obejmują materiał z dwóch ostatnich lekcji . (co najmniej dwa w semestrze)
Czas trwania sprawdzianu – do 20 minut.
- Kartkówki nie są zapowiadane i obejmują materiał z ostatniej lekcji.
Czas trwania 5 – 10 minut. { co najmniej dwie w semestrze }
- Podczas odpowiedzi ustnych sprawdzane są wiadomości i umiejętności z trzech ostatnich lekcji . { co najmniej dwie oceny w semestrze }
- Na zajęciach oceniana jest praca uczniów , ich aktywność oraz zadania domowe.
Dokonywana jest ona przy pomocy plusów i minusów. W chwili otrzymania 3 plusów uczeń otrzymuje ocenę bardzo dobrą, za uzyskanie 3 minusów uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną.
- Uczeń ma obowiązek prowadzenia zeszytu przedmiotowego, w którym powinny znajdować się zapisy tematów, notatki, zapisy prac domowych. W przypadku nieobecności ucznia w szkole, musi go uzupełnić.
- Uczeń ma prawo zgłosić w ciągu semestru 2 nieprzygotowania.
Nieprzygotowania obejmują:
- brak zeszytu, zadania domowego
- odpowiedź, kartkówka
Nieprzygotowania nie obejmują testów i sprawdzianów { w wyjątkowych przypadkach np. kilkudniowa choroba, uczeń może być zwolniony w danym dniu z pisania pracy testowej lub sprawdzianu }

Uczeń który zgłosi nieprzygotowanie jest zobowiązany do aktywnego uczestnictwa na lekcji jeżeli dotyczy ona nowego materiału. Nieprzygotowanie musi być zgłoszone przez ucznia przed lekcją. W przypadku nie zgłoszenia nieprzygotowania uczeń może otrzymać ocenę niedostateczną.

KONSULTACJE. SPOSOBY POPRAWY OCENY. ZALICZENIE MATERIAŁU.

Uczeń ma możliwość korzystania z konsultacji w terminie wyznaczonym przez nauczyciela.

Na konsultacjach uczeń ma prawo do:

- sprawdzenia wiadomości i umiejętności bądź ich poszerzenia
- poprawienia ocen

Uczeń może poprawić otrzymaną ocenę w ciągu jednego tygodnia od poinformowania go o niej, z zastrzeżeniem:

- poprawie nie podlegają oceny z egzaminów próbnych, testów kompetencji, testów na wejście
- poprawa ocen jest jednorazowa
- ocenę celującą uczeń może otrzymać tylko w pierwszym terminie
- uczniowi przysługuje prawo do poprawy tylko dwóch ocen w semestrze

Uczeń, który nie uczestniczył w przeprowadzanych procedurach oceniania, bez względu na przyczynę nieobecności trwającej więcej niż jeden dzień, ma obowiązek w ciągu tygodnia od powrotu do szkoły zaliczyć materiał wskazany przez nauczyciela. W przypadku niezgłoszenia się ucznia w celu zaliczenia materiału w ciągu tygodnia,

nauczyciel może sprawdzić stan wiadomości z danego zakresu w dowolnym czasie i formie.

W sytuacji jednodniowej nieobecności ucznia podczas którejś z przeprowadzonych procedur oceniania nauczyciel może sprawdzić stan jego wiadomości z danego zakresu w dowolnym czasie i formie.

Uczeń chory, posiadający zwolnienie z zajęć, nie ma prawa w tym czasie do pisania testów, sprawdzianów lub poprawy ocen na konsultacjach.

Uczeń, który otrzymał śródroczną ocenę niedostateczną, zobowiązany jest w czasie i formie wyznaczonej przez nauczyciela do uzupełnienia braków w wiadomościach i umiejętnościach

KRYTERIA OCENIANIA

Część 1 Wymagania na poszczególne oceny

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
Rozdział I: Ja i moje otoczenie						
1. Ja, czyli kto?	<ul style="list-style-type: none"> - tożsamość - tożsamość osobista i społeczna - samoocena - praca nad sobą - styl życia - aktywny i bierny styl życia - sposoby spędzania wolnego czasu - samorealizacja - konsumpcyjny styl życia - współczesne autorytety 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia terminy: samoocena, samorealizacja, autorytet - dokonuje samooceny - tłumaczy, czym jest styl życia - podaje przykłady aktywnego i biernego spędzania wolnego czasu 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia terminy: tożsamość, konsumpcjonizm - wymienia elementy tożsamości - odróżnia tożsamość osobistą od społecznej - charakteryzuje własny styl życia - omawia różnice pomiędzy aktywnym i biernym stylem życia - wskazuje współczesne autorytety 	<ul style="list-style-type: none"> - podejmuje działania mające na celu eliminację swoich wad i wykorzystywanie atutów - wymienia czynniki kształtujące styl życia - przedstawia negatywne i pozytywne strony konsumpcyjnego stylu życia, na podstawie tekstu źródłowego - wyjaśnia terminy: konformizm, nonkonformizm 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje sposoby poprawienia samooceny - uzasadnia, jaki sposób spędzania wolnego czasu jest najkorzystniejszy dla człowieka - wskazuje osobę, którą uważa za autorytet, i uzasadnia swój wybór 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia negatywne skutki zaniżonej lub zawyżonej samooceny - odróżnia autorytety rzeczywiste od pozornych
2. Człowiek istotą społeczną	<ul style="list-style-type: none"> - socjalizacja - czynniki ułatwiające i utrudniające socjalizację - role społeczne - konflikt ról 	<ul style="list-style-type: none"> - tłumaczy, co to znaczy, że człowiek jest istotą społeczną - wylicza pełnione przez siebie role społeczne 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia termin: socjalizacja - wymienia role społeczne, jakie może odgrywać człowiek 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, co decyduje o dobrych relacjach z innymi ludźmi - określa, w jakich sytuacjach człowiek może utracić swoją indywidualność, na podstawie tekstu źródłowego 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje czynniki sprzyjające i ograniczające socjalizacji 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia przyczyny konfliktu ról społecznych
3. Porozumiewamy się	<ul style="list-style-type: none"> - komunikacja werbalna i niewerbalna - nadawca i odbiorca 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, na czym polega komunikacja werbalna i niewerbalna 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje zasady skutecznego porozumiewania się - wymienia 	<ul style="list-style-type: none"> - przekazuje komunikat w sposób werbalny i niewerbalny - odczytuje w sposób 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie mowy ciała w akcie komunikacji - uczestniczy w 	<ul style="list-style-type: none"> - prezentuje publicznie przygotowane wystąpienie - tłumaczy, na czym

	<ul style="list-style-type: none"> - zasady skutecznej komunikacji - mowa ciała - umiejętność publicznych wystąpień - prowadzenie dyskusji i debaty - praca zespołowa 	<ul style="list-style-type: none"> - prowadzi rozmowę w sposób kulturalny - wskazuje sposoby podejmowania decyzji w grupie 	podstawowe zasady publicznych wystąpień	<ul style="list-style-type: none"> prawidłowy gesty rozmówcy - określa reguły przemawiania w sytuacjach oficjalnych - podaje zalety pracy zespołowej 	dyskusji lub debacie na wybrany temat	polega debata oksfordzka
4. Nie taki konflikt straszny	<ul style="list-style-type: none"> - przyczyny powstawania konfliktów - najczęstsze sytuacje konfliktowe - sposoby rozwiązywania konfliktów - skuteczne prowadzenie negocjacji 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia terminy: konflikt, negocjacje, kompromis - podaje przykłady sytuacji konfliktowych w codziennym życiu 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia różne typy zachowań i postaw w sytuacjach konfliktowych - wskazuje sposoby rozwiązywania konfliktów - tłumaczy, na czym polega konflikt pokoleń, na podstawie tekstu źródłowego 	<ul style="list-style-type: none"> - określa najczęstsze przyczyny konfliktów we współczesnym świecie - wskazuje problemy, z którymi najczęściej wiąże się konflikt pokoleń, na podstawie tekstu źródłowego 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje negatywne skutki różnych zachowań w sytuacjach konfliktowych 	<ul style="list-style-type: none"> - symuluje prowadzenie mediacji pomiędzy zwaśnionymi stronami
5. Grupy społeczne	<ul style="list-style-type: none"> - zbiorowość a grupa społeczna - przyczyny powstawania grup społecznych - podział grup społecznych - hierarchia w grupie - rodzina jako podstawowa grupa społeczna - funkcje rodziny 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym jest zbiorowość, a czym – grupa społeczna - podaje nazwy grup społecznych, do których należy - wymienia funkcje rodziny 	<ul style="list-style-type: none"> - określa rolę kontaktów i więzi z innymi ludźmi w życiu człowieka - przedstawia podział grup społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia korzyści płynące z przynależności do różnych grup społecznych - dostrzega wpływ grupy na jednostkę - charakteryzuje współczesny model rodziny 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia hierarchię grupy - przedstawia cechy, jakie powinien mieć przywódca grupy - tłumaczy, na czym polega wartość i rola rodziny oraz specyfika więzi rodzinnych 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia terminy: rodzina niepełna, rodzina przybrana, rodzina zastępcza
6. Życie szkoły	<ul style="list-style-type: none"> - władze szkolne - statut szkoły - prawa i obowiązki ucznia - zadania samorządu uczniowskiego 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym jest statut szkoły - wymienia podstawowe prawa i obowiązki ucznia 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia strukturę władz szkoły - podaje przykłady działań samorządu uczniowskiego 	<ul style="list-style-type: none"> - określa zadania poszczególnych organów władz szkoły - przedstawia historię swojej szkoły i biografie jej patrona 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje sposoby aktywnego uczestniczenia w życiu szkoły 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia wybrany problem swojej społeczności szkolnej i wskazuje sposoby jego rozwiązania
7. Normy i zasady	<ul style="list-style-type: none"> - formalne i 	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznaje 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, dlaczego 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady 	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnia, które 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia sposoby

	<p>nieformalne normy społeczne</p> <ul style="list-style-type: none"> - funkcje norm społecznych - prawa obywatelskie - tolerancja i rodzaje nietolerancji - dyskryminacja osób i grup społecznych 	<p>podstawowe zasady i normy współzycia społecznego</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia podstawowe prawa obywatelskie Polaków - omawia przyczyny dyskryminacji w szkole 	<p>należy przestrzegać norm społecznych</p> <ul style="list-style-type: none"> - tłumaczy, na czym polega tolerancja i nietolerancja - podaje przyczyny nietolerancji 	<p>postępowania zgodne z określonymi normami</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia skutki nieprzestrzegania norm społecznych - przedstawia prawa i wolności obywatelskie Polaków - określa, czym zajmuje się Rzecznik Praw Obywatelskich w Polsce - wyjaśnia termin: wolność słowa - rozpoznaje zagrożenia związane z nietolerancją, na podstawie tekstu źródłowego 	<p>normy społeczne uważa za najważniejsze</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia przykłady nietolerancji we współczesnym świecie 	<p>zapobiegania dyskryminacji w szkole</p>
Rozdział II: Naród i społeczeństwo						
1. Mój udział w życiu społecznym	<ul style="list-style-type: none"> - społeczność - społeczność lokalna - tradycja lokalna - lokalne stowarzyszenia i organizacje - potrzeby człowieka i ich podział - hierarchia potrzeb 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia terminy: społeczność, społeczność lokalna - tłumaczy, czym są potrzeby - wskazuje potrzeby niższego i wyższego rzędu 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia elementy składające się na tradycję lokalną swojego miejsca zamieszkania - podaje informacje na temat swojej najbliższej okolicy - wymienia różne sposoby realizacji tej samej potrzeby 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia korzyści płynące z życia w społeczności - podaje przykłady stowarzyszeń i organizacji lokalnych - charakteryzuje działalność lokalnego stowarzyszenia, na podstawie tekstu źródłowego - przedstawia hierarchię potrzeb według A. Masłowa 	<ul style="list-style-type: none"> - określa zadania lokalnych stowarzyszeń i organizacji - omawia problemy występujące w społeczności lokalnej 	<ul style="list-style-type: none"> - inicjuje działania mające na celu rozwiązanie lokalnych problemów
2. Razem stanowimy naród	<ul style="list-style-type: none"> - naród - tożsamość narodowa - dziedzictwo narodowe - symbole narodowe i ich historia 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia termin: naród - wymienia polskie symbole narodowe 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia terminy: tożsamość narodowa, dziedzictwo narodowe - podaje daty polskich świąt narodowych - omawia czynniki 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady polskiego dziedzictwa narodowego - określa rolę symboli narodowych 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia etapy powstawania narodu polskiego - wyjaśnia, dlaczego utrata niepodległości i okres zaborów 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia zalety uczestnictwa w tworzeniu kultury narodowej - omawia dobre oraz złe strony

	- kształtowanie się narodu polskiego		sprzyjające kształtowaniu się narodów		wpłynęły na kształtowanie świadomości narodowej Polaków	wielonarodowości
3. Od patriotyzmu do szowinizmu	<ul style="list-style-type: none"> - ojczyzna - mała ojczyzna - patriotyzm - patriotyzm lokalny - nacjonalizm, szowinizm, rasizm, kosmopolityzm - stereotypy narodowe 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia terminy: ojczyzna, patriotyzm - przedstawia obowiązki obywateli wobec ojczyzny 	<ul style="list-style-type: none"> - tłumaczy, na czym polega patriotyzm lokalny - wymienia rodzaje patriotyzmu, na podstawie tekstu źródłowego - charakteryzuje różne postawy patriotyczne – nacjonalizm, szowinizm i kosmopolityzm - określa, czym jest stereotyp i wymienia jego cechy - wyjaśnia, czym był Holocaust 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje różnice pomiędzy patriotyzmem a nacjonalizmem i szowinizmem 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje współczesne formy patriotyzmu - omawia przyczyny Holocaustu 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie stereotypu w odniesieniu do narodów - podaje przykłady pozytywnych stereotypów narodowych
4. Mniejszości narodowe	<ul style="list-style-type: none"> - mniejszości narodowe i etniczne - prawa mniejszości narodowych i etnicznych - emigracja i imigracja - Polonia na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia terminy: mniejszości narodowe, mniejszości etniczne - wymienia mniejszości narodowe i etniczne mieszkające w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje podstawowe prawa mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce - uzasadnia konieczność poszanowania odrębności kulturowej mniejszości narodowych - wskazuje największe skupiska Polonii na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia prawa mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce - wskazuje na mapie państwo, w którym znajduje się największe skupisko Polonii - podaje czynniki wpływające na kształtowanie poczucia odrębności kulturowej, na podstawie tekstu źródłowego 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje więzi łączące Polonię z państwem i narodem polskim - wymienia dziedziny aktywności Polonii - omawia pozytywne i negatywne skutki emigracji Polaków 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia stosunek Polaków do mniejszości narodowych
5. Społeczeństwo i hierarchia społeczna	<ul style="list-style-type: none"> - społeczeństwo - społeczeństwo informacyjne - globalna wioska - klasy i warstwy 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia termin: społeczeństwo - wymienia klasy społeczne 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia termin: globalna wioska - tłumaczy, czym jest społeczeństwo informacyjne 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje klasy i warstwy społeczne - wymienia korzyści wynikające z obecności w społeczeństwie klasy 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje funkcjonowanie wybranego społeczeństwa pierwotnego 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, na czym polega awans społeczny i degradacja społeczna

	społeczne - awans społeczny i degradacja społeczna		- wskazuje różnice między życiem społeczeństwa pierwotnego i współczesnego - charakteryzuje klasę średnią	średniej, na podstawie tekstu źródłowego	- przedstawia dobre i złe strony przynależności do wybranej klasy społecznej	
6. Polskie społeczeństwo	- współczesne społeczeństwo polskie - podział klasowy polskiego społeczeństwa	- wymienia klasy społeczne występujące w Polsce	- charakteryzuje współczesne społeczeństwo polskie - przedstawia kwestie związane ze szkolnictwem wyższym w Polsce, na podstawie tekstu źródłowego	- charakteryzuje problemy społeczne występujące w Polsce	- omawia poziom wykształcenia społeczeństwa polskiego - przedstawia korzyści i zagrożenia, jakie niesie ze sobą powszechny dostęp do internetu	- tłumaczy przyczyny małej liczebności polskiej klasy średniej
Rozdział III: Państwo						
1. Po co ludziom państwo?	- państwo - państwa federacyjne i unitarne - cechy państwa - funkcje państwa - obywatelstwo - narodowość	- wyjaśnia termin: państwo - przyporządkowuje Polskę do właściwego rodzaju państwa - wymienia cechy państwa	- podaje nazwy trzech państw federacyjnych i unitarnych - określa funkcje państwa - rozróżnia pojęcia <i>obywatelstwo</i> i <i>narodowość</i>	- omawia cechy państwa - opisuje wewnętrzne i zewnętrzne funkcje państwa - wyjaśnia termin: repatriacja	- wskazuje na mapie państwa federacyjne i unitarne - przedstawia sposoby uzyskania obywatelstwa polskiego	- samodzielnie tworzy definicje państwa federacyjnego i państwa unitarnego - ocenia relacje państwo – obywatel
2. Ustroje polityczne	- państwa demokratyczne, autorytarne i totalitarne - republika - monarchia - system prezydencki, parlamentarny i mieszany	- charakteryzuje ustroje: demokratyczny, autorytarny i totalitarny - wskazuje różnice między monarchią a republiką	- wymienia nazwy dwóch państw demokratycznych, autorytarnych i totalitarnych - podaje nazwy dwóch monarchii i republik - opisuje, na czym polegają mechanizmy wpajania społeczeństwu określonej ideologii, na podstawie tekstu źródłowego	- charakteryzuje rolę obywateli w państwie demokratycznym, autorytarnym i totalitarnym - wyjaśnia terminy: ideologia, gospodarka centralnie sterowana, kadencja	- opisuje sposoby powstawania trzech typów ustrojów politycznych - wyjaśnia genezę różnych form rządów - wskazuje na mapie państwa demokratyczne, autorytarne i totalitarne - odszukuje na mapie monarchie i republiki	- rozpoznaje przywódców najważniejszych państw współczesnych - wyjaśnia terminy: indoktrynacja, pucz, system prezydencki, parlamentarny i mieszany

3. Demokracja	<ul style="list-style-type: none"> - demokracja bezpośrednia i pośrednia - istota demokracji - termin: prawa człowieka - prawa i wolności obywatelskie w państwie demokratycznym 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia istotę demokracji - wymienia prawa i wolności obywatelskie w państwie demokratycznym - wyjaśnia terminy: radni, posłowie, referendum 	<ul style="list-style-type: none"> - odróżnia demokrację bezpośrednią od pośredniej - podaje przykłady zastosowania różnych form demokracji bezpośredniej i pośredniej - tłumaczy, czym jest kultura polityczna, na podstawie tekstu źródłowego - uczestniczy w dyskusji na temat stosowania zasad demokratycznych w życiu codziennym - wyjaśnia terminy: inicjatywa obywatelska, plebiscyt, konsultacje społeczne 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, w jaki sposób państwo demokratyczne dba o dobro obywateli - wymienia przykłady praw przysługujących obywatelom w krajach demokratycznych - przyporządkowuje prawa obywateli do odpowiednich kategorii praw 	<ul style="list-style-type: none"> - tłumaczy, na czym polegają różne rodzaje demokracji - uzasadnia wyższość demokracji nad innymi ustrojami politycznymi 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia znaczenie kultury politycznej dla funkcjonowania państwa demokratycznego
4. Zalety i wady demokracji	<ul style="list-style-type: none"> - zalety i wady demokracji - demokracja większościowa i konstytucyjna - dobro państwa a dobro partii 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia zalety i wady ustroju demokratycznego 	<ul style="list-style-type: none"> - tłumaczy, na czym polega demokracja większościowa i demokracja konstytucyjna - wyjaśnia, na czym polegają działania dla dobra państwa 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia zagrożenia, które wiążą się z demokracją większościową - przedstawia znaczenie współpracy i kompromisu dla funkcjonowania demokracji, na podstawie tekstu źródłowego 	<ul style="list-style-type: none"> - rozróżnia pojęcia <i>dobro państwa</i> i <i>dobro partii</i> - wymienia cechy charakteru i osobowości, którymi powinien się odznaczać dobry polityk 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia swoją opinię na temat polskiej demokracji
5. Społeczeństwo obywatelskie	<ul style="list-style-type: none"> - obywatelstwo - inicjatywa obywatelska i społeczeństwo obywatelskie - formy społecznego protestu 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia termin: obywatelstwo - wymienia prawa i obowiązki obywatela Polski - omawia cechy charakteryzujące 	<ul style="list-style-type: none"> - tłumaczy, na czym polega istota społeczeństwa obywatelskiego - przedstawia formy udziału obywateli w życiu publicznym 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia cechy, którymi powinny się charakteryzować osoby chcące brać aktywny udział w życiu społecznym, na podstawie tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia terminy: „weto ludowe”, strajk pracowniczy, organizacja pożytku publicznego - uczestniczy w dyskusji dotyczącej 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje sposoby rozwiązań problemów lokalnych i ogólnokrajowych z wykorzystaniem różnych form inicjatywy

	- obywatelskie nieposłuszeństwo	dobrego obywatela	- rozróżnia formy społecznego protestu	źródłowego - uzasadnia konieczność udziału obywateli w życiu publicznym	wpływu obywateli na sprawy ważne dla całego państwa	obywatelskiej - prowadzi dyskusję dotyczącą wpływu obywateli na sprawy ważne dla całego państwa
6. Organizacje pozarządowe	- organizacje pozarządowe - wolontariat - stowarzyszenia i fundacje	- rozróżnia trzy sektory życia społecznego - wyjaśnia termin: wolontariat - wyjaśnia termin: organizacja pozarządowa	- wskazuje różnice między działalnością fundacji i stowarzyszenia - omawia zadania organizacji pozarządowych	- przedstawia zasady wolontariatu - tłumaczy, jaką rolę odgrywają w społeczeństwie organizacje non profit, na podstawie tekstu źródłowego	- podaje przykłady organizacji non profit działających w najbliższej okolicy	- wskazuje korzyści wynikające z pracy wolontariuszy dla obywatela i społeczeństwa
7. Patologie w państwie demokratycznym	- demagogia - populizm - przykłady patologii władzy: korupcja, biurokratyzacja, centralizacja	- wymienia patologie władzy - wskazuje przykłady nadmiernej biurokratyzacji	- wyjaśnia terminy: demagogia, populizm - tłumaczy, na czym polegają: korupcja, biurokratyzacja, centralizacja	- rozpoznaje wystąpienie o charakterze populistycznym - wymienia skutki korupcji	- uczestniczy w dyskusji lub debacie na temat sposobów zwalczania patologii władzy	- prowadzi dyskusję lub debatę na temat sposobów zwalczania patologii władzy - opracowuje szkolną kampanię walki z korupcją
Rozdział IV: Mój udział w życiu gospodarczym						
1. Po co ludziom pieniądze?	- historia pieniądza - karty płatnicze - konto bankowe - funkcje pieniądza	- wymienia funkcje pieniądza - wyjaśnia, jak należy posługiwać się kartą płatniczą	- przedstawia historię pieniądza - omawia funkcje pieniądza	- uczestniczy w dyskusji na temat przyszłości pieniądza - przedstawia pozytywne strony posiadania karty płatniczej	- wymienia pozytywne i negatywne skutki nieograniczonego dostępu do pieniędzy	- tłumaczy ideę wprowadzania wspólnej europejskiej waluty – euro
2. ABC gospodarki	- gospodarka i jej działy - gospodarka centralnie planowana - gospodarka wolnorynkowa - popyt i podaż - równowaga rynkowa - konkurencja i	- wyjaśnia, czym jest gospodarka - wyjaśnia terminy: konkurencja, monopol	- charakteryzuje poszczególne działy gospodarki - wyjaśnia terminy: popyt, podaż	- wskazuje różnice pomiędzy gospodarką centralnie planowaną i gospodarką wolnorynkową - tłumaczy, na czym polega monopol i konkurencja	- charakteryzuje polską gospodarkę - określa zależność między popytem i podażą	- wyjaśnia, czym jest koniunktura gospodarcza

	monopol					
3. Ekonomia w moim domu	<ul style="list-style-type: none"> - gospodarstwo domowe - źródła dochodów gospodarstw domowych - budżet domowy - wydatki stałe i zmienne - konsument - prawa konsumenta - obowiązki sprzedawcy - umowa kupna-sprzedaży - gwarancja towaru - reklamacja - dochodzenie praw konsumenta 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym jest gospodarstwo domowe - przedstawia różne źródła dochodów w gospodarstwach domowych - planuje swoje wydatki - wyjaśnia, kim jest konsument - wymienia podstawowe prawa konsumenta - tłumaczy, czym jest gwarancja towaru 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia rodzaje gospodarstw domowych - podaje sposoby zgłaszania reklamacji - wskazuje instytucje zajmujące się ochroną praw konsumenta 	<ul style="list-style-type: none"> - planuje budżet domowy - wyjaśnia, czym są wydatki stałe i zmienne - podaje, na co należy zwrócić uwagę przy dokonywaniu zakupu towaru - omawia prawa konsumenta i obowiązki sprzedawcy - prawidłowo wypełnia formularz reklamacyjny 	<ul style="list-style-type: none"> - określa liczebność i rodzaje współczesnych polskich gospodarstw domowych 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia zadania rzecznika konsumentów - tłumaczy, czym zajmuje się Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
4. Podatki i budżet państwa	<ul style="list-style-type: none"> - idea podatków - rodzaje podatków w Polsce - budżet państwa 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia termin: podatek - uzasadnia potrzebę płacenia podatków - wyjaśnia, czym jest budżet państwa 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia rodzaje podatków w Polsce - podaje wysokość stawek podatkowych obowiązujących w Polsce - wskazuje źródła dochodów i wydatków państwa 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje rodzaje podatków w Polsce - tłumaczy, na czym polega zjawisko „szarej strefy” 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia terminy: deficyt budżetowy, NIP, PIT, CIT, VAT - oblicza wysokość podatku dochodowego płaconego przez obywatela 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje sposoby pokrywania deficytu budżetowego - ocenia skalę podatkową obowiązującą w Polsce na tle innych państw - przedstawia własne propozycje inicjatyw, które można by finansować z dochodów państwa
5. System bankowy	<ul style="list-style-type: none"> - system pieniężny - rodzaje banków i ich specyfika - usługi bankowe - reklama usług bankowych 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia terminy: waluta, konto bankowe, lokata, kredyt - określa istotę działalności banków 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia terminy: emisja, NBP, Rada Polityki Pieniężnej - omawia prawo popytu i podaży 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje szanse i zagrożenia wynikające z korzystania z różnorodnych usług bankowych 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia zadania Narodowego Banku Polskiego i Rady Polityki Pieniężnej - określa czynniki kształtujące prawo popytu i podaży - omawia rolę reklamy 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, co wpływa na tworzenie systemu pieniężnego w danym państwie - porównuje i ocenia jakość usług bankowych - prezentuje ofertę

					w sektorze bankowym	wybranych banków internetowych
6. Giełda papierów wartościowych	<ul style="list-style-type: none"> - giełda i jej rodzaje - rodzaje papierów wartościowych - specyfika gry na giełdzie 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia terminy: giełda, makler, akcja, obligacja 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia terminy: indeks giełdowy, hossa, bessa - wskazuje różnice między akcjami a obligacjami 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia nazwy miast, w których znajdują się największe współczesne giełdy papierów wartościowych 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje, na czym polega praca maklera i gra na giełdzie - ocenia ryzyko związane z grą na giełdzie 	<ul style="list-style-type: none"> - odszukuje w internecie informacje o wynikach indeksów giełdowych - przedstawia zasady funkcjonowania funduszy inwestycyjnych
7. Ożywienie gospodarcze i kryzys	<ul style="list-style-type: none"> - warunki rozwoju gospodarczego państwa - przyczyny kryzysu gospodarczego - wpływ władz państwowych na rozwój gospodarczy - produkt krajowy brutto i inne wskaźniki gospodarki: produkt narodowy brutto, produkt krajowy brutto na osobę 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia terminy: koniunktura, recesja, inflacja - wymienia skutki ożywienia i kryzysu gospodarczego dla obywateli 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia terminy: produkt krajowy brutto, produkt krajowy brutto na osobę - tłumaczy, za pomocą jakich wskaźników można ocenić stan gospodarki 	<ul style="list-style-type: none"> - określa czynniki wpływające na ożywienie i kryzys gospodarczy w państwie - wymienia skutki ożywienia i kryzysu gospodarczego dla państwa i przedsiębiorców - wskazuje szanse i zagrożenia wynikające z ingerencji władz państwowych w gospodarkę danego kraju 	<ul style="list-style-type: none"> - odszukuje w rocznikach statystycznych i internecie informacje o wartości wskaźników stanu gospodarki w Polsce - opisuje mechanizm powstawania inflacji 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia aktualny stan polskiej gospodarki - porównuje obecny stan polskiej gospodarki z sytuacją gospodarczą w innych krajach Unii Europejskiej - porównuje wskaźniki poziomu polskiej gospodarki ze wskaźnikami stanu gospodarki innych państw

Uwaga dotycząca oceniania na każdym poziomie wymagań:

- aby uzyskać kolejną, wyższą ocenę, uczeń musi opanować zasób wiedzy i umiejętności z poprzedniego poziomu.

**Roczny plan pracy z wiedzy o społeczeństwie dla gimnazjum zintegrowany z serią „Dziś i jutro”
Część 2
Wymagania na poszczególne oceny**

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
Rozdział I: System polityczny państwa polskiego						
1. Konstytucja	<ul style="list-style-type: none"> - ustawa zasadnicza - zasady ustrojowe III RP - prawa i obowiązki obywatela Polski 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia terminy: konstytucja, suwerenność narodu - omawia różnicę między prawami a obowiązkami konstytucyjnymi - wymienia podstawowe prawa obywatelskie Polaków - określa obowiązki obywatelskie Polaków 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia terminy: preambuła, trójpodział władzy, państwo prawa, decentralizacja władzy - odszukuje w Konstytucji III RP rozdziały, w których zawarte są podstawowe zasady ustroju oraz wolności, prawa i obowiązki obywateli - na podstawie tekstu źródłowego podaje prawa dzieci zapisane w Konstytucji III RP 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie naczelnych zasad konstytucyjnych dla określenia ustroju państwa - omawia znaczenie praw i obowiązków wynikających z Konstytucji III RP - wymienia przykłady sytuacji, w których doszło do naruszenia praw obywateli - klasyfikuje prawa (osobiste, polityczne, ekonomiczne, socjalne i kulturalne) i podaje przykłady 	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnia znaczenie nadrzędności konstytucji nad innymi aktami prawnymi - interpretuje wybrane fragmenty Konstytucji III RP 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia jakość Konstytucji i prawa stanowionego w Polsce - porównuje Konstytucję III RP z rozwiązaniami ustrojowymi innych państw
2. Sejm i senat	<ul style="list-style-type: none"> - uprawnienia polskiego parlamentu - funkcjonowanie polskiego parlamentu - przebieg procesu ustawodawczego 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia termin: immunitet - opisuje rolę parlamentu w koncepcji trójpodziału władzy - określa funkcje sejmu i senatu - wymienia warunki, które musi spełnić kandydat na posła lub senatora 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia terminy: próg wyborczy, Zgromadzenie Narodowe, inicjatywa ustawodawcza, ordynacja wyborcza, wotum zaufania, wotum nieufności - omawia funkcjonowanie polskiego parlamentu - przedstawia kwestie związane z zasadami wyborczymi - tłumaczy, na czym 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia podmioty, którym przysługuje inicjatywa ustawodawcza - opisuje, na czym polega praca parlamentarzysty - odszukuje w źródłach dodatkowe informacje na temat regulaminu pracy sejmu i senatu - interpretuje wybrane fragmenty Konstytucji III RP 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia genezę polskiego parlamentaryzmu - ocenia pracę wybranego parlamentarzysty - określa rolę Prezydenta RP i Trybunału Konstytucyjnego w procesie ustawodawczym - aktywnie uczestniczy w symulacji procesu ustawodawczego - wymienia i 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia jakość prawa stanowionego przez polski sejm i senat - opisuje na podstawie ilustracji lub schematu salę posiedzeń sejmu - w czasie symulacji procesu ustawodawczego występuje z inicjatywą ustawodawczą i umiejętnie ją argumentuje - orientuje się w bieżących wydarzeniach

			<p>polega proces ustawodawczy</p> <ul style="list-style-type: none"> - wylicza uprawnienia sejmu i senatu w Polsce - charakteryzuje poszczególne etapy procesu ustawodawczego 		<p>rozdziela funkcje sejmu i senatu</p>	<p>związanych z funkcjonowaniem parlamentu</p>
3. Rząd i prezydent	<ul style="list-style-type: none"> - organy władzy wykonawczej - funkcje i uprawnienia Rady Ministrów - rola i kompetencje Prezydenta RP - sposoby powoływania i odwoływania Rady Ministrów 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje rolę władzy wykonawczej w koncepcji trójpodziału władzy - podaje imię i nazwisko obecnego Prezydenta RP oraz aktualnego Prezesa Rady Ministrów 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia podstawowe kompetencje Prezydenta RP i Rady Ministrów - przedstawia procedury wyboru Prezydenta RP i Rady Ministrów 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia terminy: dymisja, Rada Gabinetowa, kontrasygnata, ratyfikacja - wymienia imiona i nazwiska wszystkich prezydentów Polski po 1989 r. - interpretuje wybrane fragmenty Konstytucji III RP 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje procedury odwołania Prezydenta RP i Rady Ministrów - porównuje kompetencje Prezydenta RP z uprawnieniami prezesa Rady Ministrów - ocenia pracę obecnego Prezydenta RP oraz aktualnych członków Rady Ministrów 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia zasadność tworzenia tzw. „gabinetów cieni” - prawidłowo interpretuje skutki finansowe realizacji różnych przedsięwzięć władzy wykonawczej
4. Władza sądownicza	<ul style="list-style-type: none"> - rola i specyfika władzy sądowniczej - rodzaje sądów i trybunałów w Polsce - struktura sądów w Polsce - rola sędziego, prokuratury i policji 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia termin: prawo - charakteryzuje specyfikę władzy sądowniczej w koncepcji trójpodziału władzy - opisuje rolę sędziego w sprawowaniu władzy sądowniczej - uzasadnia konieczność niezawisłości władzy sądowniczej 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia terminy: adwokat, radca prawny - wymienia rodzaje sądów i trybunałów w Polsce - tłumaczy, na czym polega zasada niezawisłości sędziów - rozróżnia specyfikę pracy prokuratury i policji - na podstawie tekstu źródłowego określa wpływ władzy sądowniczej na życie obywateli oraz jej rolę 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia kompetencje poszczególnych organów władzy sądowniczej w Polsce - wyjaśnia, na czym polega zasada instancyjności sądów 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia działalność sądów, prokuratury i policji w Polsce - podaje nazwy instytucji, do których można się zwrócić w przypadku bycia świadkiem naruszenia prawa 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia rolę międzynarodowych organów sądowniczych - identyfikuje i objaśnia problemy polskiego wymiaru sprawiedliwości - uzasadnia konieczność niezależności władzy sądowniczej od innych władz

			we współczesnym państwie demokratycznym			
5. Idziemy na wybory	<ul style="list-style-type: none"> - legitymizacja władzy - ordynacja wyborcza - rodzaje ordynacji wyborczej - zasady demokratycznych wyborów - rodzaje prawa wyborczego - procedury wyborcze do parlamentu 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje nazwy organów władzy, do których społeczeństwo wybiera swoich przedstawicieli - wymienia zasady demokratycznych wyborów 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia terminy: legitymizacja władzy, ordynacja wyborcza - opisuje zasady demokratycznych wyborów - rozróżnia czynne i bierne prawo wyborcze 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia znaczenie udziału obywateli w wyborach - uzasadnia konieczność obowiązywania zasad demokratycznych wyborów - opisuje procedury wyborcze do parlamentu - odszukuje informacje o wynikach wyborów i zasadach ich przeprowadzania 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia zasadność istnienia przymusu wyborczego - wskazuje korzyści i zagrożenia wynikające z częstego przeprowadzania referendum - wymienia zalety oraz wady proporcjonalnego i większościowego systemu liczenia głosów 	<ul style="list-style-type: none"> - odszukuje informacje o wynikach wyborów w innych państwach - ocenia i porównuje polityczne kampanie wyborcze
6. Partie polityczne	<ul style="list-style-type: none"> - partie polityczne - funkcje partii politycznych - systemy partyjne - typy partii politycznych - polska scena polityczna 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia termin: partia polityczna - podaje nazwy partii politycznych istniejących w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia funkcje partii politycznych - określa typy systemów partyjnych - wymienia nazwy krajów, w których obowiązują poszczególne systemy partyjne - charakteryzuje typy partii politycznych - na podstawie tekstu źródłowego wskazuje cechy ideologii konserwatywnej 	<ul style="list-style-type: none"> - określa rolę partii politycznych we współczesnym świecie - opisuje procedury zakładania partii i podstawy jej działania - na podstawie tekstu źródłowego omawia tezę o częstej niejednoznaczności podziału na lewicę i prawicę w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje zalety i wady poszczególnych typów systemów partyjnych - charakteryzuje polską scenę polityczną - odszukuje informacje o programach partii politycznych istniejących w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnia, jaki model finansowania partii politycznych jest najkorzystniejszy - ocenia jakość proponowanych przez partie polityczne haseł programowych
7. Mass media i opinia publiczna	<ul style="list-style-type: none"> - opinia publiczna - mass media i ich funkcje - termin „czwarta władza” - cenzura 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia terminy: opinia publiczna, mass media, cenzura - wymienia funkcje mass mediów 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia termin „czwarta władza” - opisuje funkcje mass mediów 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia nazwy ośrodków badania opinii publicznej - rozróżnia i charakteryzuje rodzaje cenzury 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje sposoby przeprowadzania badań opinii publicznej - wyjaśnia wpływ mass mediów oraz 	<ul style="list-style-type: none"> - dostrzega wady i zalety różnych metod badania opinii publicznej - rozumie i wyjaśnia problem

				- korzysta z różnych źródeł informacji	opinii publicznej na działalność władz i zachowania społeczne	manipulowania społeczeństwem za pomocą wyników badań oraz odpowiednio formułowanych informacji
8. Służba publiczna	- administracja publiczna - służba cywilna - prawa i obowiązki obywatela - prawa i obowiązki urzędnika	- wskazuje obowiązki urzędników służby cywilnej - wymienia prawa przysługujące obywatelom korzystającym z usług urzędów publicznych	- omawia strukturę administracji publicznej - na podstawie tekstu źródłowego określa najważniejsze zasady moralne i etyczne obowiązujące urzędników służby cywilnej	- uzasadnia znaczenie apolityczności urzędników służby cywilnej - bierze udział w dyskusji na temat funkcjonowania idealnego urzędu oraz cech idealnego urzędnika	- wskazuje różnice między pracownikami służby cywilnej a urzędnikami mianowanymi służby cywilnej	- lokalizuje urzędy na terenie swojej gminy, powiatu i województwa oraz określa ich zakres zadań
Rozdział II: Samorządna Rzeczpospolita						
1. Władza centralna a samorząd terytorialny	- idea samorządności - rodzaje samorządów - podział administracyjny Polski - zadania samorządu terytorialnego - nadzór nad samorządem terytorialnym	- przedstawia ideę samorządności - tłumaczy, na czym polega zasada pomocniczości	- wyjaśnia termin: decentralizacja władzy - opisuje założenia reformy samorządu terytorialnego z 1999 r.	- wyjaśnia terminy: prawo lokalne, subwencja, Regionalna Izba Obrachunkowa - wymienia rodzaje samorządów w Polsce - rozróżnia zadania własne samorządu od zadań zleconych	- omawia, kto i w jaki sposób nadzoruje samorząd terytorialny - uzasadnia konieczność sprawowania nadzoru nad samorządem terytorialnym - określa, jaką rolę odgrywają Samorządowe Kolegia Odwoławcze	- przedstawia genezę samorządności w Polsce i na świecie - omawia przykłady realizacji zasady pomocniczości w UE
2. Samorząd gminny	- rodzaje gmin - władze gminne i ich uprawnienia - zadania i budżet gminy - rola obywatela w życiu gminy	- wymienia typy gmin - charakteryzuje specyfikę poszczególnych typów gmin - wyjaśnia, w jaki sposób obywatele mogą wpływać na	- omawia różnice między uprawnieniami władzy wykonawczej a kompetencjami władzy uchwałodawczej w gminie - określa zadania	- opisuje sposób wyboru kandydatów do władz gminnych - wskazuje miejsce urzędowania władz gminy, na której terenie mieszka - wymienia imiona	- przedstawia własne propozycje inicjatyw, które można by finansować z dochodów gminnych - podaje przykładowe rozwiązania problemów	- inicjuje działania, które wpłynęłyby na podniesienie jakości życia mieszkańców w jego gminie - wskazuje sposoby pozyskiwania funduszy unijnych na realizację

		decyzje władz gminy	władz gminnych - podaje przykłady spraw urzędowych, które można załatwić na poziomie gminy - wskazuje źródła gminnych dochodów i wydatków	i nazwiska osób pełniących najważniejsze funkcje w gminie (wójta, burmistrza lub prezydenta, przewodniczącego rady gminy bądź przewodniczącego rady miasta)	zaistniałych w gminie - ocenia pracę władz swojej gminy	gminnych przedsięwzięć
3. Samorząd powiatowy	- rodzaje powiatów - władze powiatowe i ich uprawnienia - zadania i budżet powiatu	- wymienia typy powiatów - charakteryzuje specyfikę poszczególnych typów powiatów	- omawia różnice między uprawnieniami władzy wykonawczej a kompetencjami władzy uchwałodawczej w powiecie - określa zadania władz powiatowych - podaje przykłady spraw urzędowych, które można załatwić na poziomie powiatu - wskazuje źródła powiatowych dochodów i wydatków - na podstawie tekstu źródłowego przedstawia propozycje zmian, które warto byłoby wprowadzić w funkcjonowaniu powiatów	- opisuje sposób wyboru kandydatów do władz powiatowych - wskazuje miejsce urzędowania władz powiatu, na którego terenie mieszka - wymienia imiona i nazwiska osób pełniących najważniejsze funkcje w powiecie (starosty, przewodniczącego rady powiatu)	- przedstawia własne propozycje inicjatyw, które można by finansować z dochodów powiatowych - podaje przykładowe rozwiązania problemów zaistniałych w powiecie - ocenia pracę władz swojego powiatu	- inicjuje działania, które wpłynęłyby na podniesienie jakości życia mieszkańców w jego powiecie - wskazuje sposoby pozyskiwania funduszy unijnych na realizację przedsięwzięć powiatowych
4. Samorząd wojewódzki	- cechy województwa - władze wojewódzkie i ich uprawnienia - zadania samorządu	- wyjaśnia, jaka jest rola wojewody - podaje przykłady spraw urzędowych, które można załatwić	- wymienia różnice między uprawnieniami władzy wykonawczej a kompetencjami władzy	- opisuje sposób wyboru kandydatów do władz wojewódzkich - wskazuje miejsce	- omawia zmiany w podziale administracyjnym Polski, które zaszły od 1950 r.	- rozpoznaje herb swojej gminy, powiatu oraz województwa i wyjaśnia ich symbolikę

	<p>wojewódzkiego</p> <ul style="list-style-type: none"> - budżet województwa - przedstawiciel rządu w województwie 	<p>na poziomie województwa</p>	<p>uchwałodawczej w województwie</p> <ul style="list-style-type: none"> - określa zadania samorządu wojewódzkiego - wskazuje źródła wojewódzkich dochodów i wydatków - na podstawie tekstu źródłowego przedstawia główne problemy dotyczące współpracy między różnymi organami władzy samorządu wojewódzkiego 	<p>urzędowania władz województwa, na którego terenie mieszka</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia imiona i nazwiska osób pełniących najważniejsze funkcje w województwie (wojewody, marszałka wojewódzkiego) 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia własne propozycje inicjatyw, które można by finansować z dochodów wojewódzkich - podaje przykładowe rozwiązania problemów zaistniałych w województwie - ocenia pracę władz swojego województwa 	
<p>5. Jak załatwić sprawę w urzędzie?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - urzędy publiczne i ich funkcjonowanie - proces informatyzacji urzędów - Biuletyn Informacji Publicznej - elektroniczny podpis 	<ul style="list-style-type: none"> - wypełnia wybrane formularze urzędowe, np. wniosek o wydanie dowodu osobistego - pobiera z internetu wybrane druki urzędowe 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia termin: Biuletyn Informacji Publicznej - odszukuje w różnych źródłach informacje na temat działalności wskazanych urzędów - tłumaczy, do czego służą karty opisu usługi 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje lokalizację najważniejszych urzędów w miejscu swojego zamieszkania - wymienia rodzaje usług świadczonych przez urzędy za pośrednictwem internetu 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje własne propozycje zmian w funkcjonowaniu urzędów - wyjaśnia konieczność informatyzacji administracji publicznej - podaje szanse i zagrożenia wynikające z informatyzacji urzędów 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcie biurokracji i podaje jej cechy pozytywne (idealne) oraz negatywne - proponuje zmiany na stronie internetowej urzędu w swojej miejscowości lub tworzy własną stronę WWW
Rozdział III: Polska i świat						
<p>1. Polska polityka zagraniczna</p>	<ul style="list-style-type: none"> - racja stanu - polityka zagraniczna - współpraca międzynarodowa - podmioty polityki zagranicznej - służba dyplomatyczna i 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia termin: polityka zagraniczna - wymienia podmioty uprawnione w Polsce do prowadzenia polityki zagranicznej - wskazuje główne kierunki polskiej 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia terminy: racja stanu, służba dyplomatyczna i konsularna - przedstawia kierunki polskiej polityki zagranicznej - na podstawie tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje różne sposoby działania w polityce zagranicznej - na podstawie mapy przedstawia kierunki polskiej polityki zagranicznej w 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia bieżącą politykę zagraniczną Polski - wymienia zadania polskiej dyplomacji - uzasadnia konieczność współpracy 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia znaczenie takich elementów polskiej polityki zagranicznej, jak: wejście w strukturę NATO, UE, Rady Europy czy uczestnictwo w

	konsularna	polityki zagranicznej	źródłowego omawia tezę o wpływie techniki na politykę międzynarodową	Europie i na świecie	międzynarodowej	konfliktach zbrojnych w Iraku i Afganistanie
2. Integracja europejska	<ul style="list-style-type: none"> - geneza integracji europejskiej - trzy filary Unii Europejskiej - funkcjonowanie i organy Unii Europejskiej - przebieg integracji europejskiej - miejsce Polski w Unii Europejskiej - fundusze unijne 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia najważniejsze etapy integracji europejskiej - wymienia nazwy organów Unii Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie Traktatu z Lizbony dla procesu integracji europejskiej - wskazuje na mapie państwa członkowskie Unii Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przyczyny integracji europejskiej - omawia szczegółowo etapy integracji europejskiej - charakteryzuje organy Unii Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje korzyści i zagrożenia wynikające z integracji Polski z Unią Europejską - uczestniczy w dyskusji na temat dalszego pogłębiania i poszerzania integracji Unii Europejskiej oraz wprowadzenia euro w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> - poszukuje informacji na temat programów unijnych oraz budżetu UE - ocenia różnorodne aspekty funkcjonowania UE: finansowy, polityczny, społeczny, kulturowy itp.
3. Polska w organizacjach międzynarodowych	<ul style="list-style-type: none"> - organizacje międzynarodowe - rodzaje organizacji międzynarodowych - charakterystyka wybranych organizacji międzynarodowych - miejsce Polski w organizacjach międzynarodowych 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia termin: organizacja międzynarodowa - rozwija skrótowce: ONZ, NATO, ZSRR 	<ul style="list-style-type: none"> - rozwija skrótowiec: OBWE - określa zasadnicze cele wybranych organizacji międzynarodowych, do których należy Polska 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia typy organizacji międzynarodowych - wskazuje na mapie zasięg wybranych organizacji międzynarodowych 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia zaangażowanie Polski w funkcjonowanie organizacji międzynarodowych (np. NATO) - odszukuje informacje na temat wybranych organizacji międzynarodowych 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje skuteczność działania poszczególnych organizacji międzynarodowych - zna aktualnych liderów - ocenia wkład Polski w funkcjonowanie organizacji międzynarodowych
4. Organizacja Narodów Zjednoczonych	<ul style="list-style-type: none"> - geneza ONZ - struktura i cele ONZ - misje pokojowe - organizacje wyspecjalizowane ONZ 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje nazwy najważniejszych organów ONZ - wymienia najważniejsze organizacje wyspecjalizowane ONZ 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia przyczyny utworzenia ONZ - określa założenia i cele ONZ - charakteryzuje działalność UNESCO i UNICEF 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia genezę ONZ - charakteryzuje poszczególne organy ONZ - lokalizuje na mapie miejsca misji pokojowych ONZ 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia skuteczność działań podejmowanych przez ONZ - uczestniczy w dyskusji na temat przyszłości i reformy ONZ 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia mechanizmy funkcjonowania ONZ (wybór przedstawicieli, sposób nabywania i utraty członkostwa, podejmowanie decyzji w ZO i RB) - ocenia wkład Polski w funkcjonowanie ONZ
5. Konflikty międzynarodowe	<ul style="list-style-type: none"> - konflikty na świecie i ich przyczyny 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia terminy: migracja, terroryzm 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje aktualne konflikty i 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje różne formy migracji 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia działalność terrorystyczną, 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje miejsca potencjalnych

	<ul style="list-style-type: none"> - migracje ludności - główne formy migracji - terroryzm 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia potencjalne skutki konfliktów zbrojnych i działań terrorystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie miejsca, w których do nich doszło - opisuje różnorodne formy działań terrorystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> - tłumaczy, na czym polega uchodźstwo - opisuje wybrane zamachy terrorystyczne w XXI w. 	<ul style="list-style-type: none"> uwzględniając zasady moralne, prawo oraz skuteczność działania - odszukuje informacje na temat najważniejszych konfliktów zbrojnych na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> konfliktów w przyszłości i uzasadnia swój wybór - proponuje działania lokalne, państwowe i międzynarodowe zmierzające do rozwiązania problemów migracyjnych
6. Problemy współczesnego świata	<ul style="list-style-type: none"> - państwa Trzeciego Świata - podział na bogatą Północ i biedne Południe - problemy współczesnego świata - pomoc humanitarna - globalizacja 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia terminy: Trzeci Świat, pomoc humanitarna - wskazuje na mapie kraje bogatej Północy i biednego Południa 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia termin: globalizacja - charakteryzuje problemy współczesnego świata 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia sposoby rozwiązywania problemów współczesnego świata - charakteryzuje działalność organizacji humanitarnych - opisuje różne wymiary globalizacji 	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnia konieczność niesienia pomocy humanitarnej w wybranych rejonach świata - wskazuje pozytywne i negatywne strony globalizacji 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia skuteczność różnorodnych form przeciwdziałania problemom współczesnego świata (pomoc humanitarna organizacji rządowych i pozarządowych, działalność MWF, BŚ, WHO, WTO)
Rozdział IV: Moja przyszłość zawodowa						
1. Wybór szkoły i zawodu	<ul style="list-style-type: none"> - predyspozycje wymagane w poszczególnych typach zawodów - typy szkół ponadgimnazjalnych i studiów wyższych - poradnictwo zawodowe - ścieżka kariery zawodowej 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje umiejętności i predyspozycje osobiste niezbędne do wykonywania określonych zawodów - wskazuje własne predyspozycje zawodowe - wymienia rodzaje szkół w Polsce - omawia możliwości dalszego kształcenia 	<ul style="list-style-type: none"> - planuje własną ścieżkę edukacji i kariery zawodowej - na podstawie tekstu źródłowego wyjaśnia ideę zmian w polskim systemie kształcenia - na podstawie tekstu źródłowego przedstawia przyczyny funkcjonowania dotychczasowego systemu kształcenia na wybranych kierunkach 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia sposoby pozyskiwania informacji dotyczących dalszego kształcenia - ocenia skuteczność różnorodnych sposobów pozyskiwania informacji 	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnia dokonany przez siebie wybór dalszej ścieżki edukacyjnej i kariery zawodowej - wskazuje zalety i wady wykonywania określonych zawodów 	<ul style="list-style-type: none"> - oddziela kwestię prestiżu zawodowego od wysokości zarobków związanych z wykonywaniem określonych zawodów - ocenia wady i zalety prowadzenia własnej działalności gospodarczej, pracy na podstawie umowy o pracę i umowy cywilnej, pracy w pełnym i niepełnym wymiarze godzin
2. Rynek pracy	<ul style="list-style-type: none"> - rynek pracy - krajowy i lokalny rynek pracy 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia terminy: rynek pracy, mobilność zawodowa, 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje potrzeby lokalnego rynku pracy 	<ul style="list-style-type: none"> - określa stopę bezrobocia w powiecie, na którego 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia sposoby przeciwdziałania bezrobociu 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia skutki emigracji zarobkowej z perspektywy społecznej,

	<ul style="list-style-type: none"> - mobilność zawodowa - emigracja zarobkowa - kierunki emigracji zarobkowej - bezrobocie 	<p>aktywność zawodowa, bezrobocie, bezrobotny, stopa bezrobocia</p> <ul style="list-style-type: none"> - podaje przyczyny emigracji zarobkowej Polaków - wymienia zawody najbardziej poszukiwane na rynku pracy 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia działania instytucji wpływających na rynek pracy - wskazuje na mapie kierunki emigracji zarobkowej Polaków - przedstawia korzyści i zagrożenia wynikające z istnienia emigracji zarobkowej - tłumaczy, na czym polega „drenaż mózgów” 	<p>terenie mieszka</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazuje przyczyny i skutki bezrobocia 	<ul style="list-style-type: none"> - proponuje własne sposoby przeciwdziałania bezrobociu 	<p>ekonomicznej, politycznej i kulturowej</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizuje zjawisko bezrobocia w UE i na świecie
3. Moja pierwsza praca	<ul style="list-style-type: none"> - zasady poszukiwania pracy - staż zawodowy - CV i list motywacyjny - targi pracy - etapy procesu poszukiwania zatrudnienia - metody wyboru odpowiedniego kandydata na dane stanowisko 	<ul style="list-style-type: none"> - redaguje CV 	<ul style="list-style-type: none"> - redaguje list motywacyjny - wskazuje źródła informacji o ofertach pracy - umie odpowiednio się zachować w trakcie rozmowy kwalifikacyjnej 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje korzyści wynikające ze zdobywania doświadczenia zawodowego w trakcie odbywania stażu - odszukuje w internecie wzory CV i listu motywacyjnego 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia skuteczność różnych form poszukiwania pracy - określa cechy dobrego pracownika w zależności od charakteru pracy 	<ul style="list-style-type: none"> - przeprowadza rozmowę kwalifikacyjną z perspektywy pracodawcy
4. Pracownik i jego prawa	<ul style="list-style-type: none"> - prawa i obowiązki pracownika oraz pracodawcy - kodeks pracy - prawa nieletnich pracowników - mobbing - związki zawodowe - Państwowa Inspekcja Pracy 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia podstawowe prawa i obowiązki pracownika oraz pracodawcy 	<ul style="list-style-type: none"> - tłumaczy, na czym polega mobbing - na podstawie tekstu źródłowego określa obowiązki pracodawcy zatrudniającego osobę niepełnoletnią 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia zasady zatrudniania młodocianych - podaje nazwy instytucji, do których można zwrócić się o pomoc w przypadku łamania praw pracowniczych i mobbingu 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia wpływ związków zawodowych i Państwowej Inspekcji Pracy na warunki pracy - opisuje rolę NSZZ „Solidarność” w walce o prawa pracownicze w czasach PRL i obecnie 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie ustalania tzw. płacy minimalnej z perspektywy rządu, związków zawodowych, pracodawców i pracowników - poszukuje informacji na temat sposobów zawierania umów o pracę

					- redaguje pismo w sprawie łamania praw pracowniczych	
5. Jak założyć własną firmę?	- procedury zakładania firmy - biznesplan - formy działalności gospodarczej - marketing i zarządzanie przedsiębiorstwem	- wyjaśnia terminy: biznesplan, marketing - wymienia podstawowe procedury związane z założeniem firmy	- określa rodzaje działalności gospodarczej	- przedstawia biznesplan dla własnej firmy - charakteryzuje różne rodzaje działalności gospodarczej	- wymienia korzyści i zagrożenia związane z założeniem własnej firmy - omawia zasady marketingu i zarządzania	- opracowuje plan finansowy własnej firmy - poszukuje informacji o możliwościach pozyskania funduszy na rozpoczęcie działalności gospodarczej (kredyt bankowy, projekt UE, programy UP)
6. Etyka życia gospodarczego	- nieuczciwe praktyki rynkowe – plagiat, piractwo - szara strefa - etyka zawodowa - zawody zaufania publicznego	- wyjaśnia terminy: norma moralna (etyczna), zaufanie publiczne - omawia rodzaje nieuczciwych praktyk - wymienia zawody zaufania publicznego	- wyjaśnia zjawisko szarej strefy - na podstawie tekstu źródłowego gromadzi argumenty do dyskusji na temat braku możliwości prawnego usankcjonowania zaufania	- wymienia przyczyny nieuczciwych praktyk rynkowych - odszukuje informacje o kodeksach etyki zawodowej	- przedstawia rozwiązania, które mogłyby ograniczyć tzw. szarą strefę i nieetyczne zachowania w życiu gospodarczym - ocenia etyczność określonych działań w życiu gospodarczym	- wyjaśnia zjawiska nieuczciwej konkurencji i dumpingu - udowadnia pozytywną rolę kapitału zaufania (teoria gier) w biznesie - analizuje kodeksy etyki zawodowej

Uwaga dotycząca oceniania na każdym poziomie wymagań

Aby uzyskać kolejną, wyższą ocenę, uczeń musi opanować zasób wiedzy i umiejętności z poprzedniego poziomu.

Prace pisemne oceniane są wg następującego przelicznika procentowego :

Ocena	%
Niedostateczna	0 - 29
Niedostateczna +	30 - 39
Dopuszczająca	40 - 44
Dopuszczająca +	45 - 49
Dostateczna	50 - 59
Dostateczna +	60 - 69
Dobra	70 - 79
Dobra +	80 - 84
Bardzo dobra	85 - 89
Bardzo dobra +	90 - 95
Celująca	96 - 100

OCENY SEMESTRALNE I ROCZNE

- ✓ Ocena wystawiona w wyniku semestralnej lub rocznej klasyfikacji nie jest średnią arytmetyczną ocen uzyskanych w ciągu semestru (roku).
- ✓ Oceny cząstkowe mają różną wagę. Najważniejsze są oceny z testów, sprawdzianów, kartkówek oraz odpowiedzi ustnych.
- ✓ Oceny otrzymane z prac domowych, aktywności, zeszytu przedmiotowego są ocenami pomocniczymi.